Pohled na konfliktní druhy v České republice

Shrnutí hlavních výstupů z kvalitativního průzkumu, který byl realizován v období od 25. listopadu 2024 do 25. února 2025 mezi veřejností a zainteresovanými osobami.

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

NATURA 2000

Life

Spolufinancováno Evropskou unií

Kontext a cíle studie

Studie provedená společností ppm factum research s. r. o. pro Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR zkoumá vnímání pěti "konfliktních druhů" veřejností a zainteresovanými stranami: vlka evropského, bobra evropského, vydry říční, rysa ostrovida a medvěda hnědého. Výzkum identifikuje klíčové oblasti zájmu respondentů.

Cílem studie bylo shromáždit informace o povědomí veřejnosti, postojích a obavách souvisejících s těmito druhy. Data byla shromažďována prostřednictvím online diskusních skupin (pouze 1 skupinová diskuse proběhla fyzicky po domluvě se zadavatelem u cílové skupiny zainteresovaných osob – vlk evropský), celkem se zúčastnilo 70 respondentů v 10 skupinách. Každá skupina se zaměřila na konkrétní konfliktní druh a zahrnovala kombinaci obyvatel z oblastí, kde se tyto druhy vyskytují, a také zainteresované strany, jako jsou zemědělci, lesníci, rybáři či chovatelé hospodářských zvířat.

Konfliktní druh	Cílová skupina
Bobr evropský	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Plzeňský a Jihomoravský kraj)
	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Středočeský a Liberecký kraj)
Vlk evropský	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Novohradsko)
	chovatelé hospodářských zvířat (Novohradsko)
Vydra říční	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (celá ČR)
	rybníkáři, rybáři + pracovníci státní správy (Jihočeský kraj)
Medvěd hnědý	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Beskydy)
	uživatelé honiteb + lesní hospodáři + starostové (Beskydy)
Rys ostrovid	obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Pošumaví a Beskydy)
	uživatelé honiteb + lesní hospodáři (Novohradsko a Beskydy)

Výstupy studie

Vnímání jednotlivých konfliktních druhů je ovlivněno především tím, zda se respondenti s daným druhem osobně setkali nebo zda jim některý z konfliktních druhů způsobil určitou újmu na majetku.

Ti, kteří se s konfliktním druhem nedostali do přímého kontaktu, zaujímají ke konfliktním druhům neutrální nebo pozitivní postoj. Naopak ti, kterým konfliktní druh způsobil jakoukoliv újmu na majetku, nebo jsou svědky poškozování majetku, se staví ke konkrétnímu druhu daleko negativněji.

U obyvatel jsou to především média, která utvářejí názor na konkrétní konfliktní druh, v tuto chvíli se však jedná spíše o pozitivní ovlivňování, než že by se setkávali s obsahem negativního charakteru. Tyto pozitivní zprávy a reportáže však nemají sílu, aby zvrátily nebo ovlivnily názory u obyvatel a zainteresovaných osob, kteří již daný konfliktní druh vnímají negativně. Za nejvíce konfliktní druh je považován vlk evropský a vydra říční.

VLK EVROPSKÝ

Cílová skupina:

- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Novohradsko)
- chovatelé hospodářských zvířat (Novohradsko)

Povědomí veřejnosti o vlkovi evropském je u obecné populace spíše základní a ovlivněné mediálními zprávami, které se zaměřují na negativní dopady. Ze všech konfliktních druhů jsou však schopni o vlku všichni sdělit alespoň základní informace.

Lidé žijící na venkově, blízko lesů, mají k vlkovi často odlišný postoj než městští obyvatelé. Obavy z útoků na hospodářská zvířata jsou pro venkovské obyvatele aktuálnější. K tématu vlka evropského se byly schopny obecně vyjadřovat všechny cílové skupiny, z čehož je zřejmé, že vlk evropský je nejdiskutovanějším a ze všech konfliktních druhů je povědomí o tomto druhu nejvyšší.

VLK EVROPSKÝ

Znalosti zainteresovaných stran o vlku evropském jsou přirozeně rozsáhlejší, a to především z důvodu, že mají osobní zkušenost se škodami na hospodářských zvířatech. Zároveň poukazují na to, že v tuto chvíli chybí objektivní data o aktuálním rozšíření a populaci vlka v ČR, stejně jako věrohodné statistiky o škodách způsobených na hospodářských zvířatech. Názory se také liší v otázce, jak moc je nutné škody kompenzovat, a zda je současný systém ochrany a kompenzací efektivní.

Současná populace vlků je v tuto chvíli již v bodě, kdy by se podle respondentů měla začít regulovat. Ochranné mechanismy proti vlkům pokládají respondenti za problematické. V tuto chvíli chovatelům spíše komplikují hospodářskou činnost. Respondenti předpokládají, že frekvence útoků na hospodářská zvířata se bude zvyšovat.

Zainteresované osoby kritizují neobjektivitu, systém kompenzací považují za neefektivní, stěžují si na nedostatečnou komunikaci, také volají po zásahu a regulaci směrem k vlkovi evropskému. Preventivní opatření považují v tuto chvíli za nedostačující.

Vnímání vlka evropského u obecné populace budou pravděpodobně nadále formovat média, nálada ve společnosti směrem k vlkovi evropskému je nyní relativně rozdělená.

MEDVĚD HNĚDÝ

Cílová skupina:

- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Beskydy)
- uživatelé honiteb, lesní hospodáři, starostové (Beskydy)

Medvěd je pro obyvatele Beskyd i uživatele honiteb téměř „neviditelný“. Medvěda není vidět, nepáchá žádné škody, nikde se o něm nepíše a občasný výskyt není medializovaný.

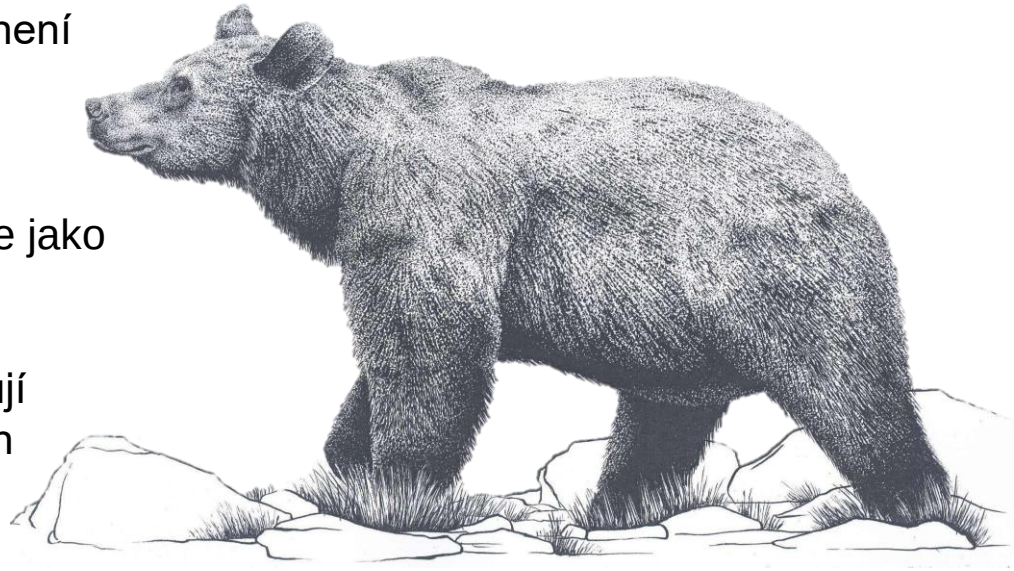

O medvědovi více respondenti slyší ve spojení se Slovenskem, kde mají s medvědem větší starosti. Zainteresované osoby hovoří o medvědovi pouze jako o migrujícím druhu, který v ČR natrvalo nežije a pouze prochází.

Většina respondentů vnímá přítomnost medvědů pozitivně. Obavy se objevují pouze v teoretické rovině, v souvislosti s potenciálními škodami na domácích zvířatech a majetku, kterých se medvěd hnědý dopouští na Slovensku.

Medvěd hnědý společně s rysem ostrovidem je vnímán z pěti zkoumaných druhů jako nejméně konfliktní.

VYDRA ŘÍČNÍ

Cílová skupina:

- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (celá ČR)
- rybníkáři, rybáři + pracovníci státní správy (Jihočeský kraj)

Znalosti vydry jsou u veřejnosti rozmanité. U obyvatel je často vydra asociována s Večerníčkem. Obecná veřejnost vydru tedy hodnotí spíše pozitivně s ohledem na estetický dojem a roztomilost. U vydry na druhou stranu dochází zároveň i k záměně s jinými druhy - nutrií, bobrem nebo ondatrou.

Zainteresovaní naopak vnímají vydru jako nepříjemného škůdce, její stavy hodnotí jako příliš vysoké. Rozsáhlé ekonomické škody způsobené vydrami na rybích populacích silně ovlivňují negativní postoj rybářů. Nedostatečné kompenzace škod situaci ještě zhoršují.

Situace ohledně vyder je pro rybáře a rybářské svazy neudržitelná. Ochranné mechanismy, které by měly pomáhat rybářům proti vydrám, jsou podle nich nefunkční. Přitom potřebují získat jistotu, že v rybníkářství budou moci pokračovat.

BOBR EVROPSKÝ

Cílová skupina:

- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Plzeňský a Jihomoravský kraj)
- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Středočeský a Liberecký kraj)

Názorově se respondenti na téma bobr evropský shodují, neobjevují se zde žádné rozdíly mezi jednotlivými kraji. Respondenti obecně vědí o bobrech, ale jejich znalosti se zaměřují spíše na negativní dopady (např. škody na majetku, výskyt ve městech). Bobr je zároveň negativně vnímán kvůli masivnímu narušování a kácení stromů.

Respondenti uznávají pozitivní roli bobrů v ekosystému, jako je tvorba mokřadů a zvyšování biodiverzity, ale musí se nacházet mimo město. Zajímavým zjištěním je vysvětlení několika respondentů, proč bobři vytvářejí hráze, daných neznalostí způsobu jejich života. Respondenti se nedokázali shodnout, zda stát škody bobrem dostatečně kompenzuje. Případně o nich neměli povědomí.

Očekávají hlavní úlohu státu v ochraně bobrů, regulaci jejich populací a kompenzacích škod. Zároveň se zde i objevuje nápad na přesun bobrů mimo města do přírodních míst, kde nebudou škodit, a naopak budou přínosem pro krajinu. Z pohledu komunikace by bylo vhodné, aby veřejnost byla schopna rozlišit bobra od jiných druhů a zároveň i šířit informace o možnosti regulace bobrů ze strany myslivců v oblasti jižních Čech.

RYS OSTROVID

Cílová skupina:

- obyvatelé měst a vesnic v okolí výskytu (Pošumaví a Beskydy)
- uživatelé honiteb, lesní hospodáři (Novohradsko a Beskydy)

Znalost rysa a postoje k němu jsou často ovlivněny zprostředkovanou zkušeností. Lidé z městského prostředí mají omezené znalosti, často ovlivněné mýty. Lesníci a myslivci z oblastí s výskytem rysa mají detailnější znalosti.

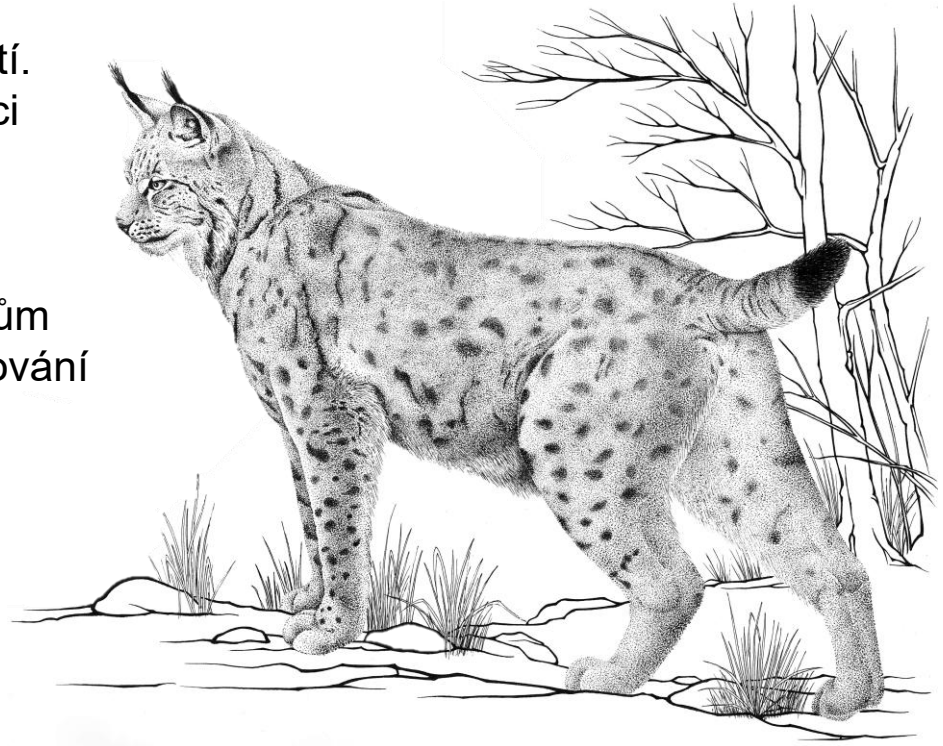

Většina respondentů vnímá přítomnost rysů pozitivně. Je vnímán jako elegantní a užitečné zvíře, symbol zdravé přírody a atraktivní pro ekoturismus. Ke konfliktům s hospodářskými zvířaty téměř nedochází. Negativně je naopak vnímáno narušování života rysů bezohlednými turisty.

Dle zainteresovaných osob zatím chybí kompenzace, ale je to spíše způsobeno tím, že ke konfliktům s lidmi ani hospodářskými zvířaty nedochází. Zainteresované osoby volají spíše pro zpřísnění pravidel pro ekologické organizace, které rysa monitorují a tím ho ruší.

U rysa, jako jediného ze zkoumaných konfliktních druhů se objevuje i téma přísnějších trestů za pytláctví a vhodného plánování infrastruktury. Jakékoliv informování o výskytu rysa není zároveň vítáno.

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

NATURA 2000

Spolufinancováno Evropskou unií

Tento výstup je financován v rámci realizace projektu 101104621 - LIFE22-IPN-CZ-PROSPECTIVE LIFE, spolufinancovaného programem LIFE Evropské unie a Ministerstvem životního prostředí.

Financováno Evropskou unií. Údaje a informace zveřejněné v tomto výstupu vyjadřují názor či stanovisko pouze Agentury ochrany přírody ČR, nikoliv Evropské unie, CINEA ani Ministerstva životního prostředí. Evropská unie, CINEA ani Ministerstvo životního prostředí nejsou odpovědni za jakékoliv použití informací, které tento výstup obsahuje.

Kresby: Petr Nesvadba